

Науменко Наталія Вікторівна,

ORCID ID: 0000-0003-0658-1769

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри здоров'я людини,
реабілітології і спеціальної психології
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди***Бойчук Юрій Дмитрович,**

ORCID ID: 0000-0001-8583-5856

*доктор педагогічних наук, професор,
академік Національної академії педагогічних наук України,
ректор
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди***Козлов Андрій Валерійович,**

ORCID ID: 0000-0001-5594-2132

*старший викладач кафедри теорії,
методики і практики фізичного виховання
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди***Дрожик Людмила Володимирівна,**

ORCID ID: 0000-0002-5290-6715

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри здоров'я людини,
реабілітології і спеціальної психології
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди*

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УНІВЕРСИТЕТІ ЯК ВАЖЛИВОЇ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯОРІЄНТОВАНОГО СВІТОГЛЯДУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

EXPERIENCE IN ORGANIZING A HEALTH-SAVING EDUCATIONAL SPACE AT THE UNIVERSITY AS AN IMPORTANT CONDITION FOR THE FORMATION OF A HEALTH-ORIENTED WORLDVIEW OF STUDENTS

В статті розглянуто проблему організації здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах вищої освіти як ключової умови формування здоров'яорієнтованого світогляду здобувачів освіти.. Здійснено теоретичний аналіз наукових досліджень вітчизняних учених щодо здоров'язбереження в освіті та визначення теоретико-методологічних підходів до розуміння сутності здоров'язбережувального освітнього середовища. З'ясовано, що здоров'язбережувальне освітнє середовище являє собою інтегровану сукупність спеціально створених педагогічних умов та здоров'язбережувальних методик, що реалізуються в межах системи освіти та впроваджуються освітньою установою з чітко визначеною метою забезпечення комплексної підтримки здоров'я учасників освітнього процесу. Доведено, що здоров'язбережувальна компетентність майбутніх фахівців є найсуттєвішим індикатором ефективності створення та функціонування здоров'язбережувального освітнього середовища в умовах класичного університету. Наголошено, що основними завданнями організації здоров'язбережувального освітнього середовища є збереження та зміцнення фізичного стану організму учасників освітнього процесу, оптимізація їхнього емоційного благополуччя, покращення загального самопочуття та настрою, розвиток адаптаційного потенціалу здобувачів до різноманітних навчальних та життєвих ситуацій, а також формування стійкої внутрішньої мотивації до дотримання принципів здорового способу життя. Представлено досвід організації здоров'язбережувального освітнього середовища у Харківському

національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди в контексті реалізації Комплексної програми створення здоров'язбережувального освітнього простору в ХНПУ імені Г.С. Сковороди з метою зміцнення здоров'я здобувачів освіти, формування мотивації щодо ведення здорового способу життя, покращення якості життя та якості освіти. Представлено пріоритетні напрями реалізації комплексної програми, технології, форми та засоби їх реалізації.

Ключові слова: здоров'язбережувальне освітнє середовище, здоров'яорієнтований світогляд, здоров'язбережувальна компетентність, здоров'я людини, здоровий спосіб життя, фізична активність.

The article deals with the problem of organizing a health-saving educational environment in higher education institutions as a key condition for the formation of a health-oriented worldview of the students. A theoretical analysis of scientific research by Ukrainian scientists on health promotion in education and the definition of theoretical and methodological approaches to understanding the essence of a health-saving educational environment is carried out. It is found that the health-saving educational environment is an integrated set of specially created pedagogical conditions and health-saving methods implemented within the education system and implemented by an educational institution with a clearly defined goal of providing comprehensive health support to participants in the educational process. It is proven that the health-saving competence of future specialists is the most significant indicator of the effectiveness of the creation and functioning of a health-saving educational environment in a classical university. It is emphasized that the main tasks of organizing a health-saving educational environment are to preserve and strengthen the physical condition of the body of participants in the educational process, optimize their emotional well-being, improve their general well-being and mood, develop the adaptive potential of students to various educational and life situations, and form a stable internal motivation to follow the principles of a healthy lifestyle. The experience of organizing a health-saving educational environment at H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University in the context of the implementation of the Comprehensive Program for the Creation of a Health-Saving Educational Space at H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University in order to improve the health of students, form motivation for a healthy lifestyle, improve the quality of life and quality of education is presented. Priority areas of implementation of the comprehensive program, technologies, forms and means of their implementation are presented.

Key words: health-saving educational environment, health-oriented worldview, health-saving competence, human health, healthy lifestyle, physical activity.

Постановка проблеми. В умовах сучасних викликів, що постають перед суспільством, питання збереження та зміцнення здоров'я молоді набуває особливого значення. Здоров'я студентської молоді є не лише індивідуальною цінністю, але й стратегічним ресурсом держави, показником її соціально-економічного розвитку та потенціалу. Однак статистичні дані останніх років свідчать про тривожну тенденцію до погіршення стану здоров'я молодого покоління: зростає захворюваність, знижується рівень фізичної активності, поширюються шкідливі звички, збільшується психоемоційне навантаження на здобувачів освіти.

Університетський період є ключовим у формуванні життєвих цінностей і пріоритетів молодшої людини, коли закладаються основи професійного та особистісного розвитку. Саме на цьому етапі формується світогляд, зокрема ставлення до власного здоров'я та здорового способу життя. Проте традиційна система вищої освіти здебільшого зосереджена на професійній підготовці фахівців, недостатньо уваги приділяючи формуванню здоров'яорієнтованого світогляду та компетентностей, пов'язаних зі збереженням здоров'я.

Актуальність даної проблематики підсилюється також трансформаційними процесами в освітній сфері, викликаними цифровізацією навчання, пандемією COVID-19, воєнним станом та

новими формами організації освітнього процесу, які суттєво вплинули на спосіб життя та здоров'я здобувачів освіти. Дистанційне навчання, збільшення частки самостійної роботи, тривале перебування перед комп'ютером – все це створює додаткові ризики для здоров'я молоді, вимагаючи пошуку нових підходів до організації здоров'язбережувального освітнього простору в закладах вищої освіти.

Сучасні наукові дослідження підтверджують, що ефективність навчання безпосередньо корелює з фізичним та психічним станом здобувачів освіти. Студенти з кращим станом здоров'я демонструють вищі академічні результати, кращу стресостійкість, соціальну адаптацію та готовність до професійної діяльності. Відтак, організація здоров'язбережувального освітнього середовища в університеті стає не лише важливою умовою для формування здоров'яорієнтованого світогляду, але й чинником підвищення якості освіти загалом.

Концепція здоров'язбережувального освітнього простору передбачає системну інтеграцію здоров'язбережувальних практик в усі аспекти університетського життя: від організації освітнього процесу та фізичного середовища до формування культури здоров'я всієї академічної спільноти. Такий простір покликаний не лише зберігати, але й активно розвивати здоров'я здобувачів освіти,

формувати у них ціннісне ставлення до здоров'я та навички здоров'язбережувальної поведінки.

На сьогодні в Україні, згідно з державними освітніми стандартами та концепцією Нової української школи, здоров'язбережувальна компетентність визнана однією з ключових. Проте механізми її формування в системі вищої освіти все ще залишаються недостатньо розробленими та впровадженими. Існує потреба в систематизації теоретичних підходів та практичних рекомендацій щодо організації здоров'язбережувального освітнього простору університету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема формування здоров'язбережувального освітнього середовища в закладах вищої освіти сьогодні є предметом активних наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних учених.

Теоретико-методичні підходи до визначення здоров'язбережувального освітнього середовища були предметом наукових досліджень Ю. Бойчука, Т. Бережної, Т. Долі, О. Ващенко, Н. Карленко, О. Іонової, В. Єфімової, С. Дудко, О. Кабацької та інших [3; 5; 7; 9; 12; 13]. Дослідники розглядали його як сукупність умов, систему впливів, комплекс заходів оздоровчо-профілактичного характеру, що спрямовані на формування цілісного здоров'яорієнтованого світогляду, гармонійний розвиток особистості, збереження та зміцнення здоров'я.

Варто підкреслити, що центральне місце в теоретико-методологічному апараті дослідження проблеми організації здоров'язбережувального освітнього середовища посідає категорія «здоров'язбережувальна компетентність». Це обумовлено тим, що розвиток даної компетентності у студентів під час здобуття університетської освіти можна розглядати як один із найсуттєвіших індикаторів ефективності створення та функціонування здоров'язбережувального освітнього середовища в умовах класичного університету. Фактично, сформована здоров'язбережувальна компетентність виступає ключовим результативним показником успішності впровадження концепції здоров'язбереження в університетський простір.

Питання формування здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів вищої освіти висвітлені у наукових доробках О. Антонової, Н. Башавець, Н. Белікової, Ю. Бойчука, Д. Вороніна, Л. Грицюк, Т. Костюченко, Н. Поліщук, Л. Сущенко, О. Ткачук та інших [1; 2; 4; 6; 8; 9]. Дослідники підкреслюють, що ця компетентність представляє собою інтегральну особистісну

якість динамічного характеру, що проявляється у практичній здатності здійснювати цілеспрямовану діяльність із забезпечення, підтримки та зміцнення фізичного, соціального, психічного і духовного компонентів здоров'я.

Учені Т. Бережна, Н. Карленко, Г. Мешко, Н. Швець та інші [3; 14; 15] досліджували структуру здоров'язбережувального середовища, виділяючи в ньому мотиваційно-ціннісний, організаційний, діяльнісний, контрольно-оцінний компоненти (О. Кабацька, Н. Анікеєва) [13]; матеріально-технічний, соціальний, змістово-технологічний компоненти (Т. Бережна, Н. Карленко) [3]; цільовий, аксіологічно-мотиваційний, методологічний, суб'єкт-суб'єктний, компонент класифікації освітніх середовищ, структурно-змістовий, операційно-діяльнісний і результативний (Н. Швець) [15]; зміст навчання і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, організацію суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу на засадах педагогіки успіху, організацію виховної роботи і дозвілєвої діяльності здобувачів освіти на засадах здоров'язбереження, матеріально-технічне забезпечення, необхідне для здоров'язбережувальної діяльності (Г. Мешко) [14].

Таким чином, аналіз наукової літератури дозволяє визначити здоров'язбережувальне середовище як цілеспрямовано сформований освітній простір, що являє собою інтегровану сукупність спеціально розроблених умов та здоров'язбережувальних методик, що реалізуються в межах системи освіти та впроваджуються освітньою установою з чітко визначеною метою забезпечення комплексної підтримки здоров'я учасників освітнього процесу.

Основними завданнями здоров'язбережувального освітнього середовища є не лише збереження та зміцнення фізичного стану організму учасників освітнього процесу, але й оптимізація їхнього емоційного благополуччя, покращення загального самопочуття та настрою. Важливими аспектами також виступають розвиток адаптаційного потенціалу здобувачів до різноманітних навчальних та життєвих ситуацій, а також формування стійкої внутрішньої мотивації до дотримання принципів здорового способу життя.

Мета статті – висвітлення досвіду організації здоров'язбережувального освітнього середовища в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди як однієї з важливих умов формування здоров'яорієнтованого світогляду здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу. Формування здоров'яорієнтованого світогляду у здобувачів вищої освіти є стратегічно важливим напрямком освітньої політики, що має безпосередній вплив на якість життя молоді та майбутнє суспільства в цілому. У контексті сучасних викликів, зокрема наслідків пандемії COVID-19 та воєнної агресії, питання здоров'язбереження та формування культури здоров'я у молодого покоління набувають особливої актуальності.

Аналіз наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців з проблеми здоров'язбереження дозволив визначити сутність здоров'яорієнтованого світогляду, що представляє собою систему поглядів, переконань та цінностей, що визначають ставлення особистості до власного здоров'я як до найвищої цінності, та включає усвідомлення здоров'я як інтегрального феномену, що охоплює фізичний, психічний, соціальний та духовний аспекти; розуміння взаємозалежності індивідуального та суспільного здоров'я; активну життєву позицію щодо збереження та зміцнення здоров'я; відповідальність за власні рішення та їх вплив на здоров'я; екологічне мислення та розуміння взаємозв'язку стану довкілля та здоров'я людини.

Заклади вищої освіти відіграють ключову роль у становленні особистості молодої людини та формуванні її ціннісних орієнтацій. Вони мають унікальні можливості для інтеграції здоров'язбережувальних компонентів у навчальні плани та програми, створення здоров'язбережувального освітнього середовища, популяризації здорового способу життя.

Організація здоров'язбережувального освітнього середовища в контексті формування здоров'яорієнтованого світогляду у здобувачів вищої освіти відбувається у правовому полі, визначеному системою нормативно-правових документів державної політики зі здоров'язбереження. Ключовими документами, що регламентують цей процес, є: Конституція України (стаття 3), яка визначає здоров'я людини як найвищу соціальну цінність, а стаття 49 гарантує право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування; Закон України «Про освіту» (2017 р.) (стаття 6) закріплює принцип формування культури здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля; (стаття 15) встановлює, що державна політика у сфері освіти передбачає формування здорового способу життя у здобувачів освіти; Закон України «Про вищу освіту» (2014 р. з подальшими змінами) (стаття 26) визначає одним із основних завдань закладу вищої

освіти утвердження здорового способу життя, розвиток спорту як складових виховання здобувачів вищої освіти; Концепція розвитку охорони здоров'я населення України передбачає пріоритетність профілактичного напрямку діяльності сфери охорони здоров'я на основі формування здорового способу життя; Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» акцентує увагу на формуванні ціннісного ставлення молоді до власного здоров'я та здорового способу життя; Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» покликана навчити українців піклуватися про своє ментальне здоров'я та показати інструменти, що допоможуть подолати тривожні або стресові стани; Державна цільова соціальна програма «Молодь України» містить напрями формування здорового способу життя молоді, її фізичного та духовного розвитку; Стандарти вищої освіти визначають компетентності, пов'язані зі здатністю реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, зберігати здоров'я, як обов'язкові результати навчання.

Досвід педагогічної діяльності в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди (далі – Університет) дозволив виокремити ключові напрями розбудови здоров'язбережувального освітнього середовища в закладі освіти, як однієї з важливих умов формування здоров'яорієнтованого світогляду у здобувачів вищої освіти, що реалізуються в межах Комплексної програми створення здоров'язбережувального освітнього простору в ХНПУ імені Г.С. Сковороди з метою зміцнення здоров'я здобувачів освіти, формування мотивації щодо ведення здорового способу життя, покращення якості життя та якості освіти (далі – Комплексна програма), на:

організаційно-управлінському рівні, що передбачає впровадження системи менеджменту якості освітнього середовища з акцентом на його здоров'язбережувальні функції, створення координаційної ради з питань здоров'язбереження за участю представників адміністрації, викладачів та студентського самоврядування; розробку та впровадження локальних нормативних актів, що регламентують здоров'язбережувальну діяльність у закладі вищої освіти; інтеграцію здоров'язбережувальних компонентів у стратегію розвитку закладу вищої освіти; впровадження системи заохочення та мотивації учасників освітнього процесу до здоров'язбережувальної діяльності;

– *рівні інформаційно-комунікаційного забезпечення*, що включає створення електронних

освітніх ресурсів здоров'язбережувального спрямування (онлайн-курси, відеолекції, електронні посібники); проведення інформаційних кампаній з актуальних питань збереження здоров'я у соціальних мережах та на веб-ресурсах закладу освіти; організацію віртуальних спільнот для обміну досвідом здоров'язбережувальних практик;

– *рівні психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу*, що передбачає створення психологічної служби університету з функціями діагностики, консультування та психологічної підтримки; *центру ментального здоров'я*, метою якого є збільшення обізнаності всіх членів університетської спільноти стосовно поширених проблем та розладів у сфері психічного (ментального) здоров'я молоді і дорослих; вчасному виявленні та подоланні, пов'язаних з цим, труднощів і розладів; надання належного супроводу, сприяння формуванню в усіх членів університетської спільноти культури піклування про ментальне здоров'я; сприяння збереженню та покращенню фізичного, соціального, духовного здоров'я; оволодіння інструментами, що допоможуть дбати про особистісний внутрішній стан; усвідомлення значення здорового способу життя; впровадження програм профілактики професійного вигорання та стрес-менеджменту; організацію тренінгів з розвитку емоційного інтелекту та навичок психічної саморегуляції; формування сприятливого соціально-психологічного клімату в академічних групах; створення *центру інклюзивної освіти* для забезпечення індивідуального підходу до здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

– *організаційно-педагогічному рівні*, що включає впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній процес (фізкультхвилинки, динамічні перерви, зміна видів діяльності); оптимізацію розкладу занять з урахуванням динаміки працездатності протягом дня та тижня; раціональний розподіл навчального навантаження та запобігання перевантаженню здобувачів освіти; застосування ротаційних моделей навчання з поєднанням аудиторних занять, онлайн-навчання та практичної діяльності; впровадження системи моніторингу фізичного та психічного стану здобувачів освіти з подальшою корекцією навчального процесу;

– *рівні архітектурно-просторового забезпечення*, що передбачало забезпечення відповідності навчальних приміщень санітарно-гігієнічним нормам (освітлення, вентиляція, температурний режим, акустика); створення ергономічного простору з урахуванням антропометричних показників здобувачів освіти (зручні меблі, оптимальне

розташування навчального обладнання); облаштування зон відпочинку та релаксації в корпусах університету (рекреаційні зони, зелені куточки, коворкінг-простори); забезпечення доступності спортивної інфраструктури (спортивні зали, тренажерні комплекси, майданчики для активного відпочинку).

Таким чином, з 2021 року реалізація Комплексної програми у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди відбувалася в межах таких розділів, як-от: діагностичне забезпечення студентів, викладачів і співробітників за рівнем їх функціонального стану; забезпечення індивідуального підходу до формування здорового способу життя; розвиток системи фізичного виховання і масового спорту з реалізацією індивідуального підходу до вибору виду спорту і рухової активності, особливостей харчування, творчого самовираження тощо; профілактика залежностей (паління, вживання алкоголю, наркотичних і психотропних речовин); забезпечення здоров'язберігаючого освітнього середовища і раціональна організація освітнього процесу за рахунок упровадження здоров'язберігаючих освітніх технологій; виховання культурних цінностей, підвищення духовного потенціалу; організація просвітницької роботи з питань збереження здоров'я та формування здорового способу життя; охорона та забезпечення безпечних умов праці.

Так, реалізація індивідуального підходу до збереження та зміцнення здоров'я студентів здійснювалася поетапно. На першому етапі проводилася комплексна діагностика студентів з виявлення індивідуальних особливостей здоров'я, схильності до певних захворювань, психофізіологічного стану. Метою другого етапу було ознайомлення здобувачів освіти та надання рекомендацій щодо вибору виду спорту (виду рухової активності), особливостей харчування, творчого самовираження. Наступний, третій, етап передбачав розподіл студентів по групах спортивної (рухової) підготовки, психокорекційної роботи, просвітницької діяльності. На четвертому етапі відбувалися тренування в групах спортивної (рухової) підготовки та контроль функціонального стану студентів, психокорекційна робота з питань профілактики та підвищення духовного потенціалу. Відповідальними за виконання поставлених завдань були визначені лабораторії біофізики, біомеханіки та кінезіології, студентський науковий гурток «Валеоклуб», спортивний клуб університету, факультет фізичного виховання та кафедра здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології.

Другий напрям організації здоров'язбережувального освітнього середовища в університеті передбачав включення до змісту професійної підготовки освітніх компонентів загального і професійного циклів, що підсилюють можливості для формування здоров'яорієнтованого світогляду у здобувачів освіти, на всіх факультетах. Зокрема, студенти всіх факультетів опановують знаннями з питань збереження і зміцнення здоров'я, формування культури здоров'я та здорового способу життя в межах навчальних дисциплін загального циклу «Безпека існування людини в навколишньому середовищі», «Фізичне виховання». Навчальні дисципліни циклу професійної підготовки насичувалися здоров'язбережувальним змістом відповідно їх специфіки. Вагомого значення для формування здоров'яорієнтованого світогляду майбутніх фахівців набув розроблений кафедрою здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології блок дисциплін вільного вибору студентів «Здоров'язбереження і основи здорового способу життя», де розкриваються питання організації та будови, механізмів здоров'я, психологічних аспектів здоров'я особистості, факторів впливу навколишнього середовища на організм індивіда і знання з циклу домедичної допомоги, а також заохочення здобувачів освіти до неформальної освіти з метою відвідування тренінгів, курсів на освітніх платформах EdEra, Prometheus, Iversity, Canvas з питань здоров'я.

Застосування широкого набору інноваційних форм, методів і засобів навчання в процесі професійної підготовки сприяло реалізації завдань організації здоров'язбережувального освітнього середовища та формуванню здоров'яорієнтованого світогляду здобувачів освіти, зокрема: методу «Шість капелюхів мислення» (проблема «Значення інформаційного контенту інтернет-мереж для освітнього процесу та його вплив на стан здоров'я людини»), розробки проєктів «Створення оздоровчої програми для збереження особистого фізичного та психічного здоров'я під час професійної діяльності»; ділових (рольових) ігор: «Компетентність» (здоров'язбережувальна, інклюзивна, психологічна компетентність майбутнього вчителя), «Судове слухання» («Соціальні мережі та їх вплив на стан здоров'я»), рольових ігор («Перебільшення або повна зміна поведінки»); психодіагностичних тестів, вправ, семінарів-дискусій («Що заважає вам мислити позитивно у вашій професійній діяльності?», «Чи бувають ситуації, коли критика відбиває бажання працювати на повну?»), міжпредметних семінарів

(«Профілактика інтернет та комп'ютерної залежності»), воркшопів із залученням професіоналів практиків («Психокорекція і психопрофілактика в професійній діяльності»), мозкових штурмів, Case study, тренінгів «Емоційної стійкості», «Оптимізація готовності до ризику», «Тренінг позитивного мислення» тощо.

Вагомого значення набула організація самостійної роботи здобувачів освіти зі здоров'язбереження, як-от: виконання завдань веб-квесту «Створення моделі здоров'язбережувального освітнього середовища закладу освіти в умовах ризиків»; участь у науково-дослідних заходах, конкурсах наукових робіт, конференціях («Природничий форум», «Природнича наука та освіта: сучасний стан і перспективи розвитку», Крос форум «Європу єднає здорове майбутнє»; регіональних круглих столів «Актуальні питання спеціальної, інклюзивної і здоров'язбережувальної освіти», «Ментальне здоров'я. Виклики та перспективи сьогодення»), форумах, студентських олімпіадах зі здоров'язбереження.

Для втілення державних ініціатив, спрямованих на охорону та посилення здоров'я молоді, а також популяризацію здорового способу життя, університет активно залучає студентів до оздоровчих програм. Тут важливо забезпечувати систематичну участь здобувачів освіти у міських та університетських заходах і змаганнях, які допомагають розвивати навички збереження здоров'я та вміння застосовувати їх у майбутній професійній діяльності. До прикладу, у контексті виховної діяльності університету студенти мають можливість брати участь у загальноміському конкурсі «Школа безпеки, здоров'я і безбар'єрності», що проводиться для демонстрації особистих чи колективних проєктів, спрямованих на формування безбар'єрного та здоров'язбережувального освітнього середовища; загальноуніверситетському заході «Як я зміцнюю своє здоров'я в умовах сьогодення», що присвячений Всесвітньому дню здоров'я.

Індивідуальна діяльність здобувачів освіти, орієнтована на формування здоров'яорієнтованого світогляду, реалізовується в межах навчальної дисципліни з фізичного виховання. Під час навчання студенти мають можливість активно долучатися до різноманітних челенджів: «Моя рухова активність у період дистанційного навчання», «Мій улюблений вид спорту», «Способи подолання фізичної та зорової втоми», «Комплекс активних вправ на відкритому повітрі для підтримки фізичного здоров'я», «Мій улюблений вид спорту» тощо. Також вони беруть участь

у тематичних флешмобах, зокрема «White card» до Всесвітнього дня здоров'я в контексті національного проєкту «Цікава фізкультура 2:0. Презавантаження», «Національна руханка у вишиванці» тощо. Протягом освітнього процесу здобувачі освіти мають можливість демонструвати свої спортивні здібності в університетських змаганнях між факультетами з таких видів спорту як волейбол, шашки, шахи, настільний теніс та бадмінтон.

Важливим аспектом створення здоров'язбережувального освітнього середовища в університеті є організація гостьових лекцій. Здобувачі освіти беруть участь в обговореннях таких тем, як «Загальні принципи надання першої допомоги при невідкладних станах», «Мінна безпека. Дії у надзвичайних ситуаціях», «Емоційний інтелект – запорука здоров'я», «Здоровий спосіб життя та адекватна самооцінка як шлях до благополуччя особистості», «Психофізичний розвиток та його особливості різних вікових періодів», «Кібербезпека та безпека у цифровому просторі».

Таким чином, організація здоров'язбережувального освітнього середовища в університеті є комплексною програмою, в основі якої лежить створення потужної університетської наукової лабораторії з питань здоров'я людини, впровадження здоров'язбережувальних технологій

в освітній процес, реалізація наукових досліджень спортивно-оздоровчої діяльності, організація фізичного виховання серед здобувачів непрофільних факультетів, розробка системи менеджменту якості здоров'язбережувальної діяльності в університеті, розроблення та затвердження системи заохочень до участі у здоров'язбережувальній діяльності, організація фізкультурно-оздоровчої та спортивно-профілактичної роботи серед здобувачів освіти, заохочення здобувачів до різних форм наукової, виховної, громадської, проєктної діяльності з питань здоров'язбереження, підтримка належної матеріально-технічної бази, надання фізкультурно-оздоровчих послуг.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Досвід освітньої діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди засвідчує, що проблема формування здоров'язбережувального освітнього середовища є комплексною, багатоаспектною та потребує подальших теоретичних і практичних розробок щодо підготовки методичних посібників та вказівок щодо здорового способу життя і заняттям фізичною культурою, проведення наукових досліджень з питань профілактики різних захворювань серед молоді, підвищення рівня сформованості здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антонова О. Є., Поліщук Н. М. Здоров'язберігаюча компетентність особистості як наукова проблема (аналіз поняття). *Вища освіта у медсестринстві: проблеми і перспективи* : зб. статей Всеукр. наук.-практ. конф., (Житомир, 10–11 листоп. 2011 р.). Житомир : Полісся, 2011. С. 27–31.
2. Башавець Н. А. Здоров'язбережувальна компетентність майбутнього фахівця як основа його культури. *Наука і освіта*. 2013. № 1–2. С. 120–122.
3. Бережна Т., Карленко Н. Формування здоров'язбережувального освітнього середовища: обґрунтування стратегії. *Рідна школа*. 2017. № 9–10. С. 96–99.
4. Белікова Н. О., Суценко Л. П. Термінологія напряму підготовки «Здоров'я людини» : навч. посіб. Київ : Козарі, 2009. 182 с.
5. Бойчук Ю. Д. Створення здоров'язберігаючого освітнього середовища як проблема сучасної освіти. *Наук. записки Кіровоградського держ. пед. ун-ту імені В. Винниченка. Сер. : Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. Вип. 77. Ч. 2. С. 153–158.
6. Бойчук Ю. Д., Турчинов А.В. Сутність здоров'язбережувальної компетентності в контексті валеологічної парадигми. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти* : зб. наук. пр. 2015. № 48–49.
7. Ващенко О. М., Бережна Т. І. Формування здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу: теоретичний аспект. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2016. Вип. 20 (1). С. 77–89.
8. Воронін Д. Є. Формування здоров'язбережувальної компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання : дис. пед. наук : 13.00.07. Херсон, 2006. 199 с.
9. Грицюк Л. К., Лякішева А. В. Формування здоров'язберігаючої компетентності в майбутніх соціальних педагогів. *Професійна освіта*. 2010. № 13. С. 143–146.
10. Доля Т. М. До питання феномену здоров'язбережувального середовища початкової школи. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету* : зб. наук. пр. Мелітополь : Мелітополь, 2012. Вип. 9. С. 238–244.
11. Дудко С. Г. Дидактичні засади формування здоров'язбережувального навчального середовища початкової школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Київ, 2015. 258 с.

12. Єфімова В. М. Підготовка майбутніх учителів природничих дисциплін до формування освітнього здоров'язбережувального середовища. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки*. Бердянськ : Берд. держ. пед. ун-т, 2011. № 2. С. 11–118.
13. Кабацька О. В. Функціонування здоров'язбережувального освітнього середовища в класичному університеті як педагогічно-доцільної системи. *Scientificjournal «Fundamentalis scientiam»*. Madrid, Spain, 2018. № 20. 85 р.
14. Мешко Г. М. Формування здоров'язбережувального освітнього середовища як аспект діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Педагогіка. Соціальна робота*. 2017. Вип. 1 (40). С. 157–161.
15. Швець Н. А. Валеологічне освітнє середовище як провідна детермінанта забезпечення здорового способу життя студентів у Російській федерації. *Наукові записки [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Сер. : Педагогічні та історичні науки*. 2013. Вип. 114. С. 246–254.